

Uitspraak NAVO-secretaris Willy Claes over nieuwe bedreiging voor Westen gaat veel landen te ver 'Oorlogsverklaring' aan fundamentalisme wekt wrevel'

gepubliceerd op 16 februari 1995, De Volkskrant

Secretaris-generaal Willy Claes van de NAVO heeft wrevel gewekt met zijn 'oorlogsverklaring' aan het islamitisch fundamentalisme. De vrijmoedige uitspraken van de man die sinds september de NAVO leidt, waren een nieuw geluid op het hoofdkwartier de alliantie.

Claes wekte in het gewraakte interview in de Süddeutsche Zeitung de indruk dat de alliantie de strijd moet aanbinden tegen het fundamentalisme. 'Het fundamentalisme is net zo gevaarlijk als het communisme was. Onderschat dat risico niet', zei hij. Even verder merkte hij op: 'Ik zie niet hoe fundamentalisme in overeenstemming gebracht kan worden met democratie. En de NAVO is veel meer dan alleen een militair bondgenootschap. Zij heeft zich verplicht de grondbeginselen van de beschaving te verdedigen.'

In de Britse krant The Independent herhaalde Claes zijn waarschuwing. De NAVO heeft besloten Tunesië, Marokko, Egypte, Israël en Mauretanië te polsen over mogelijkheden om de veiligheid in het Middellandse-Zeegebied te garanderen.

Claes' argument was de bezorgdheid over het islamitisch fundamentalisme, dat volgens hem 'de grootste uitdaging is waarmee het Westen sinds het einde van de Koude Oorlog wordt geconfronteerd'.

Claes' uitspraken hebben niet alleen commotie gewekt in het fundamentalistische Iran, waar parlementsvoorzitter Ali Akbar Nategh-Nouri de NAVO-secretaris heeft uitgemaakt voor 'een zwakzinnige'. De Iraniër beschuldigt Claes ervan 'een campagne tegen de islam te hebben ontketend'.

Ook Nederlandse moslims zijn boos op Claes. Dat kwam deze week tot uiting toen zij voor de radio de plannen van de regering-Kok voor een imam-opleiding in Nederland kritiseerden. Volgens de moslims, die naar de 'oorlogsverklaring' van Claes verwezen, wil Den Haag greep krijgen op die opleiding 'uit angst voor de islam'.

De voorgangers van Claes waren ook gewend ferme taal te spreken, maar die paste altijd naadloos in de NAVO-ideologie. Het lokaliseren van een nieuwe vijand van de alliantie spoort daar niet mee.

'Dat was erg onvoorzichtig van Claes', commentarieert een NAVO-functionaris. 'De alliantie beschouwt het fundamentalisme niet als haar nieuwe vijand.' Willy Claes werd overigens niet in de voltallige NAVO-raad gekapitteld over zijn uitspraken. Zoiets wordt subtieler gedaan - tijdens een van de informele lunches van de secretaris-generaal met de ambassadeurs van de lidstaten van de alliantie.

Hoewel de meeste regeringen 'geschrokken' waren van Claes' uitspraken, oefenden vooral de zuidelijke landen - Frankrijk, Spanje en Italië - kritiek. Deze landen zijn bang dat de uitspraken van Claes voor de Algerijnse fundamentalisten aanleiding zijn om terroristische acties tegen de zuidelijke NAVO-landen te ondernemen.

Ze vonden dat Claes 'een dramatische en negatieve voorstelling' heeft gegeven van de plannen van de NAVO om met Noord-Afrika en Israël over de veiligheid in de Middellandse Zee te gaan praten.

Naar verluidt heeft Claes zich verweerd met het argument dat zijn uitspraken uit hun verband waren gerukt. Om dat te staven werden de opnames van de verschillende interviews nog eens beluisterd.

De uiteindelijke officiële reactie van de NAVO was, dat Claes louter een persoonlijk standpunt had weergegeven en geen NAVO-standpunt. Bovendien zou geen recht zijn gedaan aan nuanceringen van Claes.

In NAVO-kringen is men uiterst terughoudend om Claes aan te vallen over zijn vrijmoedigheid.

Sommigen benadrukken dat Willy Claes de afgelopen maanden 'een heleboel krediet heeft opgebouwd'. Dat is na een of andere 'ongelukkige opmerking' niet meteen verdwenen. Het tempo waarmee Claes zich sinds september 1994 in de NAVO-dossiers heeft ingewerkt, heeft hem een hoog aanzien bezorgd. Vooral zijn standvastigheid tegenover de Russische minister van Buitenlandse Zaken Andrej Kozyrev, die in december weigerde twee samenwerkingsovereenkomsten met de NAVO te tekenen, heeft zijn reputatie goed gedaan.